

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

MARTINA PREZELJ

**Jezikoslovna obdelava pesmi *En glaž vina mi dej* Iztoka
Mlakarja**

Diplomsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Vera Smole

Univerzitetni študijski program prve stopnje:
Slovenistika

Ljubljana, 2014

POVZETEK

Naloga v kraškem kulturnem narečju peto pesem *En glaž vina mi dej* Iztoka Mlakarja, slovenskega igralca in kantavtorja, predstavi v štirih zapisih, in sicer v fonetičnem (fonološkem) zapisu, v dveh po stopnji poenostavitve različnih zapisih in v prevodu v knjižni približano zvrst. Besedje iz pesmi je zajeto v konkordančnem slovarju, glasovje pa prikazano v fonološkem opisu.

Ključne besede: Iztok Mlakar, fonološki zapis, poenostavljen zapis, konkordančni slovar, fonološki opis

SUMMARY

This diploma thesis presents the song *En glaž vina mi dej*, sang by Slovene actor and singer-songwriter Iztok Mlakar in the Karst dialect, in four different transcriptions. A phonetic (phonological) transcription, two transcriptions differentiated by the degree of simplification and an approximate translation into literary language. The vocabulary is included in a concordance dictionary, while the phonemes are depicted in the phonological description.

Keywords: Iztok Mlakar, phonological transcription, simplified transcription, concordance dictionary, phonological transcription

IZJAVA O AVTORSTVU

Izjavljam, da sem diplomsko nalogo napisala samostojno pod vodstvom mentorice in s pomočjo virov ter literature, ki je navedena v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

V Ljubljani, dne 25. 9. 2014

Martina Prezelj

ZAHVALA

Mentorici, red. prof. dr. Veri Smole, se zahvaljujem za vso potrpežljivost in podporo – brez nje bi ne bilo ideje in končne realizacije. Zahvalo pa dolgujem še osebi, ki mi je vedno brezpogojno stala ob strani. Mama, daješ več, kot bom lahko kdaj koli vrnila.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	7
2 O AVTORJU PESMI	8
3 O ZAPISU PESMI	10
3.1 Vrste zapisa.....	10
4 FONETIČEN IN POENOSTAVLJEN (STROKOVNI 1) ZAPIS.....	13
5 POENOSTAVLJEN (STROKOVNI 1 IN STROKOVNI 2) ZAPIS.....	15
6 PREVOD IZ NAREČNE V KNJIŽNI PRIBLIŽANO ZVRST (OB FONETIČNEM ZAPISU).....	17
7 KONKORDANČNI SLOVAR	20
7.1 Načela slovarja.....	20
7.2 Konkordančni slovar besedja pesmi <i>En glaž vina mi dej</i>	22
8 FONOLOŠKI OPIS.....	26
8.1 Inventar.....	26
8.1.1 Samoglasniki.....	26
8.1.1.1 Naglašeni samoglasniki	26
8.1.1.2 Nenaglašeni samoglasniki.....	26
8.1.2 Soglasniki	27
8.1.2.1 Zvočniki.....	27
8.1.2.2 Nezvočniki	27
8.1.3 Prozodija.....	27
8.2 Distribucija	28
8.2.1 Samoglasniki.....	28
8.2.1.1 Naglašeni samoglasniki	28
8.2.2 Soglasniki	28
8.2.2.1 Zvočniki.....	28
8.2.2.2 Nezvočniki	28

8.3 Izvor	29
8.3.1 Samoglasniki.....	29
8.3.1.3 Naglašeni samoglasniki	29
8.3.1.4 Nenaglašeni samoglasniki.....	31
8.3.2 Soglasniki	32
8.3.2.1 Zvočniki.....	32
8.3.2.2 Nezvočniki	33
8.3.3 Prozodija.....	33
9 ZAKLJUČEK.....	35
10. VIRI IN LITERATURA.....	36

1 UVOD

Ideja za diplomsko nalogo *Jezikoslovna obdelava pesmi En glaž vina mi dej* Iztoka Mlakarja je nastala pod vplivom dela pri izbirnem predmetu Izbrana poglavja iz zgodovine slovenskega glasoslovja. Leta 2013 je pri istem predmetu namreč nastala knjižica *Čikorja an kafe* Iztoka Mlakarja v jezikoslovni obdelavi, misel o nadaljevanju analize prav vseh Mlakarjevih pesmi pa nas je navdušila tudi v študijskem letu 2013/2014. Iskrenost in nezamenljiva subtilna nota Mlakarjevih pesmi sta skorajda sami od sebe vodili do ideje, da tovrstno delo nadaljujem v diplomski nalogi in ga v določenih segmentih še nadgradim.

Izbrano pesem z zgoščenke *Štorije in baldorije En glaž vina mi dej*, ki je peta v t. i. kulturnem kraškem narečju, sem najprej zapisala v fonetičnem zapisu, nadaljevala z dvema, po stopnji poenostavitve različnima, poenostavljenima zapisoma in besedilo nazadnje prekodirala še v knjižni približano zvrst. V nadaljevanju diplomskega dela sem iz obstoječega besedja izdelala konkordančni slovar in delo zaključila s fonološkim opisom narečnega besedila, katerega temeljna osnova je bilo besedilo *En glaž vina mi dej*.

Ker je bilo za nekatere glasove pri fonološkem opisu malo besednih zgledov, sem hotela v analizo prvotno zajeti še gradivo iz pesmi *Čikorja an kafe*. Že hitra primerjava s fonetičnim zapisom te pesmi pa je pokazala, da je jezik teh pesmi dejansko t. i. kulturno narečje in ne nek sistemski krajevni govor, saj je že v sami obravnavani pesmi (in še več v drugi) veliko fonetičnih dvojnic istih glasov in leksemov, zato sem uporabila samo gradivo iz pesmi *En glaž vina mi dej*. Verjetno bo za opis jezika Mlakarjevih pesmi, tako kraških kot v drugih narečnih različicah, potrebno analizirati vsako pesem posebej in nato podati zaključke. Ta diplomska naloga je prvi korak k temu.

2 O AVTORJU PESMI

Iztok Mlakar, rojen 21. junija 1961 v Postojni, je javnosti najbolj poznan kot gledališki igravec, stalno zaposlen v SNG Nova Gorica, še bolj pa morda kot avtor hudomušnih in domiselnih šansonov. Izraz kantavtor, ki ga mediji ob tovrstnih umetnikih tako radi uporabljajo, mu ne ustreza, nanj se odziva s pomislekom: »Avtor, ki je prišel na kant. Italijani imajo lep izraz za to: canzone d'autore, kar bi lahko prevedli kot pesem s kontroliranim poreklom. V tem smislu, da poznaš človeka, da poznaš nekoga, ki o nečem govori. Kantavtor je človek, ki vse pove sam, tekst in glasba sta njegova.« (Mlakar 2011: spletni vir Delo.si).

Mlakarjeve pesmi, pete v kraškem, notranjskem in idrijsko-cerkljanskem kulturnem narečju, se dotikajo radosti vsakdanjega življenja malega človeka (ljubezen, vino, hrana), obenem pa na pronicljiv in včasih boleče iskren način posegajo tudi v temnejše plati njegove eksistence (boj za pravičnost, obstanek, minevanje itd.). Njegove pesmi torej odsevajo značaj in življenje preprostega pripadnika slovenskega naroda.

Čeprav pesnjenje prvenstveno ni Mlakarjev poklic, je v času njegove kariere vseeno nastala dokaj obsežna diskografija:

- *Štorije in baldorije* (1992),
- *Balade in štroncade* (1994),
- *Rimarije iz oštarije* (2001),
- *Romance brez krjance* (2008).

Po pesmi *Čikorja an kafe z zgoščenke Rimarije iz oštarije* je bil leta 2008 posnet celo kratki animirani film, ki ga je ustvaril Dušan Kastelic. Zgodba preprostega kmečkega para, katerega boljša polovica je svojemu možu celo življenje skrivaj kuhala poceni kavni nadomestek (čikorjo) namesto prave kave, je bila istega leta na Festivalu slovenskega filma nagrajena z vesno za najboljši animirani film.

Poleg nagrad, ki so bile Mlakarju podeljene za igralske doseže (Boršnikova diploma in nagrada RTV Ljubljana za mladega igralca, 1987; priznanje združenih umetnikov Slovenije, 1990; Žlahtni komedijant, 2003; posebna nagrada za izjemen igralski dvojec v uprizoritvi Čakajoč Godota za Vladimirja v uprizoritvi Čakajoč Godota, SKUP, 2004; nagrada Sklada Staneta Severja, 2004; nagrada Franceta Bevka za umetniške dosežke, 2007; Žlahtni komedijant, 2008; nagrada Prešernovega sklada za stvaritve na področju uprizoritvenih umetnosti, 2012), je leta 1993 postal tudi dobitnik Ježkove nagrade za dosežke, ki jih je dosegel kot kantavtor in humorist.

3 O ZAPISU PESMI

3.1 Vrste zapisa¹

En glaž vina mi dej, pesem z zgoščenke *Štorije in baldorije* Iztoka Mlakarja, sem zapisala na tri (oziroma štiri) načine, odločila sem se za:

- 1) fonetičen (fonološki) zapis, ki je znanstveni – zanj se uporablja ena od uveljavljenih oblik nacionalne transkripcije, tj. sistema znakov za zapis govornega jezika;
- 2) poenostavljen zapis, ki je strokovni zapis – ta skuša obdržati čim več prvin govornega jezika in uporabiti predvsem knjižni črkopis in splošno poznane druge črke in znamenja (napravila sem dva, ki se ločita po stopnji poenostavitve);
- 3) prevod, torej prekodiranje besedila iz narečnega v knjižnega (oz. knjižni približano zvrst).

3.2 Fonetičen (fonološki) zapis

Pri fonetičnem (fonološkem) ali glasovnem (fonemskem) zapisu (po izgovoru) sem uporabila sodobno nacionalno transkripcijo, ki jo uporabljajo slovenski dialektologi in je prilagojena za zapis vseh slovenskih narečnih govorov.² Zanj sem uporabila prostodostopno orodje ZRCola oziroma pisavo ZRCola.³

3.2.1

Dolžina samoglasnikov in soglasnikov je tako označena z znakom : (*'vi:na, š'to:rja*), medtem ko njegova odsotnost pomeni kračino. Dvoglasnika iz dveh samoglasniških delov *ie, uo* sta dolga sama po sebi (*'xuḡdi, s'viḡt*), medtem ko je dvopičje (:) za označevanje dolžine potrebno pri dvoglasnikih *e:i, o:u, i'e:, uo:*, v katerih je en del soglasniški. Pesem je peta v t. i.

---

¹ Kjer ni navedeno drugače, to poglavje povzemam po študijskem gradivu za predmet Socialne zvrsti slovenskega jezika, ki ga je pripravila nosilka predmeta prof. dr. Vera Smole.

² Zadnjo objavljeno razlago te transkripcije glej v Kenda - Jež 2011.

³ Narečno gradivo je bilo pripravljeno z vnašalnim sistemom ZRCola (<http://ZRCola.zrc-sazu.si>), ki ga je na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani (<http://www.zrc-sazu.si>) razvil dr. Peter Weiss.

kulturnem kraškem narečju, ki pozna dinamični (netonemski) naglas. Ta je označen z ¹ (resico, črtico) pred zadnjim soglasnikom, ki mu sledi naglašeni samoglasnik (*priz¹na:m*).

3.2.2

Kvaliteta samoglasnikov se v petem besedilu nekoliko spreminja, zato je možna tudi različna glasovna realizacija iste besede. Poleg znanih oznak za ožino *e* in *o* (pika pod njima, tudi v dvoglasnikih) je v posameznih besedah, ponavadi položajno, nevtralni izgovor (ne ozek in ne širok) samoglasnikov *e* in *o* označen s strešico spodaj (¹dɛ:j, pod¹rɔ:ɥ), širina, enaka knjižni, pa posebnih oznak *e*-ja in *o*-ja nima. S krožcem pod *a* je označen njegov rahlo reduciran, temnemu polglasniku bližajoč se izgovor (¹nɔ̄ɾdu). Znak ə označuje polglasnik, ki ga v knjižnem jeziku pišemo z *e*, izgovarjamo pa npr. v besedi *pes*, *veter*, *temà* ipd., in je v nekaterih narečjih precej pogost; v tem gradivu je lahko pod dolgim naglasom in nenaglašen (*ɣ¹lɔ:š*, *'nɛ:jɔ̄š*, *tə¹mi:*).

3.2.3

Z ostrivcem nad soglasnikom, natančneje nad *n*, je označena njegovo palatalnost oziroma mehkost (*ńɛɣa*). Mehkonebni zvoneči zapornik *g* se v pesmi izgovarja priporniško in je zapisan z *ɣ* (*ɣ¹lɔ:š*, *'xu:jžɣa*).

3.3 Poenostavljen zapis z večjo ohranjenostjo narečnih značilnosti

Pri poenostavljenem zapisu sem poleg črk slovenske abecede uporabila še dva znaka, in sicer že omenjeni ə za zapis polglasnika, drugi pa je **g**, ki nadomešča *ɣ* iz fonetičnega zapisa. Z njim sem želela opozoriti na narečni priporniški izgovor glasu *g* (*ɣ¹lɔ:š* : *gləš*, *'xu:jžɣa* : *hujžga*) in ga hkrati znakovno približati knjižnemu zapisu. Ker se v izglasju in pred nezvonečimi soglasniki izgovarja skoraj le še rahlo zvoneče, sem ga tam zapisala z istim znakom kot nezvoneči *h* (*'buoh*). Z naglasnim znamenjem, tj. s strešico nad *e* in *o* (*é*, *ô*), je označena širina izgovora v besedah, kjer bi bila za knjižni jezik pričakovana ožina (*kêlnarca*, *štôrja*). Z ostrivcem bi označevala dolžino oziroma naglas v narečnih besedah in tistih knjižnih, ki imajo drugačno mesto naglasa; v tej pesmi se pojavlja le pri sklepnem pripevu (*rájrarára*). S krativcem pa sem opremila tiste besede, ki imajo kratek naglas in večinoma na

drugem mestu kot v knjižnem jeziku (*nàrdu*). Večji odstop od fonetičnega in knjižnega zapisa je še zapis z *v* za glas *ʉ*, ki je nastal iz *v* ali *l* v izglasju in pred soglasniki (*vmrov*).

Dvoglasnika *ie* in *uo* sem v besedilu ohranila, opustila pa sem znak za ožino. Prav tako pa sem ohranila premeno po zvonečnosti. Zapis sem poenostavila do te mere, da nisem upoštevala nekaterih fonološko manj pomembnih kvalitet samoglasnikov (nevtralnega, ožjega in rahlo oslavljenega izgovora).

3.4 Poenostavljen zapis z manjšo ohranjenostjo narečnih značilnosti

Pri poenostavljenem zapisu sem se odločila za še eno stopnjo večje poenostavitve, ki pa v svojem jedru še vedno ostaja strokovna, saj upošteva prej omenjena pravila oziroma izgovorne različice opušča sistemsko. Tako je v tem zapisu odpravljena premena po zvonečnosti (*rət* : *rəd*), položajna različica *uə* dvoglasnika *uo* pred *j* (*ncuəj* : *ncuoj*), označevanje priporniškega izgovora glasu *g* (*gləš* : *gləž*) z izjemo izglasnega glasu *h* za *g*. Prav tako je spremenjen zapis (oziroma ohranjen njegov prvotni izvor) vzglasnega *u* z *v* v *u* in obratno.

3.5 Prevod

Besedilo sem nazadnje še prekodirala iz narečnega v knjižnega, torej napravila prevod v knjižni približno zvrst. Sistemsko sem prekodirala predvsem glasove, medtem ko sem narečne značilnosti drugih jezikovnih ravnin (oblikoslovne, besedotvorne, skladske) ohranila. Narečne besede sem razložila v pomenskih oklepajih neposredno za prvimi pojavitvami. Primerjava s knjižnim jezikom je tako lažja, narečne značilnosti pa bolj razvidne, saj bi z njihovo odstranitvijo okrnili tudi čar samega besedila, v večini primerov pa tudi rimo.

4 FONETIČEN IN POENOSTAVLJEN (STROKOVNI 1) ZAPIS

En glaž vina mi dej	En glaž vina mi dej
(fonetičen zapis, znanstveni)	(poenostavljen zapis, strokovni 1)
En ɣ'lə:š 'vi:na mi 'dɛ:j,	En gləš vina mi dej,
prej ku 'uoc̣t z nɛɣa 'ra:ta,	prej ku voc̣t z njega rata,
'dɛ:j-nu, 'mə:lč̣k se nas'mɛ:j, 'ke:ḷnarca mɯoja z'la:ta,	dej nu, məlč̣k se nasmej, kēlnarca mvoja zlata,
ncuəj səm 'liɛdək nu frɛ:j.	ncuəj səm liedək nu frej.
'Ja:, spiɛt 'uostou səm 'sa:m,	Ja, spet vostov səm sam,
kədər š'to:rja kon'ča: se,	kədər štôrja konča se,
'ni: le'puo, 'sɛ:j priz'na:m,	ni lep̣uo, sej priznam,
ma t'riɛba je 'mi:səlt 'na:se	ma trieba je misəlt nase
in 'jəst kər t'kuo se ne 'da:m.	in jəst kər tkuo se ne dam.
'Ma, 'xuoði, 'xuoði,	Ma huodi, huodi,
'si:-že nɛ:jdəš 'kɛ:j 'bu:jžɣa,	si že nejdəš kej bujžga,
s'viɛt se ne:-bə pod'rɔ:u uod 'tjɛ:be in 'ɕe:-ni 'xu:jžɣa,	sviet se ne bə podrov od tjebe in ɕe ni hujžga,
ni no'be:dən še um'rɔ:u.	ni nobedən še vmrov.
Ma 'xuoði, 'xuoði,	Ma huodi, huodi,
an 'buoɣ s'tu:əj-ti op s'tra:ni,	an buoh stuəj ti op strani,
p're:vəč 'rə:t 'səm-te 'miɛu,	prevəč rət səm te miev,
da bi ti 'riɛku uos'ta:ni,	da bi ti rieku vostani,
ma da bi u'sa:j 'juokət z'nɔ:u.	ma da bi vsaj juokət znov.
M'rak se 'nərḍu je 'žie,	Mrak se nàrḍu je žie,
n'cu:əj so z'viɛzde 'riɛs k'ra:sne,	ncuəj so zviezde ries krasne,
'muoj ti 'buoɣ, ma jix 'je:,	muoj ti buoh, ma jih je,
'ben, ɕe 'kiɛra u'ɣa:sne,	ben, ɕe kiera ugasne,
'kuos ne'ba: z ṇu um're:.	kuos neba z nju umre.

An nu 'mə:lčk 'mənʝ lu'či:	An nu məlčk mənʝ luči
je os'ta:lo za 'ta:bu	je ostalo za tabo,
ma-n'cu:əj 'pi:je se 'mi:,	ma ncuəj pije se mi,
n'cu:əj jəst 'vi:na bi 'ra:bu,	ncuəj jəst vina bi rabu,
'da:-b-mi s'viətla ʊ tə'mi:.	da b-mi sviətla v təmi.
'Ma, 'xuɔdi, 'xuɔdi,	Ma huodi, huodi,
'si:-že 'nɛ:jdəš 'kɛ:j 'bu:jžʝa,	si že nejdəš kej bujžga,
s'viət se 'ne:-bə pod'rɔ:ʊ ʊod 'tʃe:be in 'če:-ni 'xu:jžʝa,	sviet se ne bə podrov od tjebe in če ni hujžga,
ni no'be:dən še ʊm'rɔ:ʊ.	ni nobedən še vmrov.
Ma 'xuɔdi, 'xuɔdi,	Ma huodi, huodi,
an 'buɔx s'tu:əj ti op st'ra:ni,	an buoh stuəj ti op strani,
p're:vəč 'rət 'səm-te 'miɛʊ,	prevəč rət səm te miev,
da bi ti 'riɛku ʊos'ta:ni,	da bi ti riekü vostani,
ma da bi ʊ'sa:j 'juɔkət z'nɔ:ʊ.	ma da bi vsaj juokət znov.
Naj-'ra:jra'ra:ra:, 'la-rara'ra:ra: 'lara,	Naj rájrarára, laàrararára làra,
p're:vəč 'rət 'səm-te 'miɛʊ,	prevəč rət səm te miev,
da bi ti 'riɛku ʊos'ta:ni,	da bi ti riekü vostani,
ma da bi ʊ'sa:j 'juɔkət z'nɔ:ʊ.	ma da bi vsaj juokət znov.

5 POENOSTAVLJEN (STROKOVNI 1 IN STROKOVNI 2) ZAPIS

En glaž vina mi dej	En glaž vina mi dej
(poenostavljen zapis, strokovni 1)	(poenostavljen zapis, strokovni 2)
En gløš vina mi dej,	En gløž vina mi dej,
prej ku voct z njega rata,	prej ku voct z njega rata,
dej nu, mælčk se nasmej, kêlnarca mvoja zlata,	dej nu, mælčk se nasmej, kêlnarca mvoja zlata,
ncuäj sëm liedæk nu frej.	ncuoj sëm liedæk nu frej.
Ja, spet vostov sëm sam,	Ja, spet vostov sëm sam,
kædær štôrja konča se,	kædær štôrja konča se,
ni lepua, sej priznam,	ni lepua, sej priznam,
ma trieba je misælt nase	ma trieba je misælt nase
in jæst kær tkuo se ne dam.	in jæst kær tkuo se ne dam.
Ma huodi, huodi,	Ma huodi, huodi,
si že nejdæš kej bujžga,	si že nejdæš kej bujšga,
sviet se ne-bæ podrov od tjebe in če ni hujžga,	sviet se ne-bæ podrov od tjebe in če ni hujšga,
ni nobedæn še vmrov.	ni nobedæn še umrov.
Ma huodi, huodi,	Ma huodi, huodi,
an buoh stuäj ti op strani,	an buoh stuoj ti ob strani,
prevæč ræt sëm te miev,	prevæč ræd sëm te miev,
da bi ti rieku vostani,	da bi ti rieku vostani,
ma da bi vsaj juokæt znov.	ma da bi vsaj juokæt znov.
Mrak se nardu je žie,	Mrak se nardu je žie,
ncuäj so zviezde ries krasne,	ncuoj so zviezde ries krasne,
muoj ti buoh, ma jih je,	muoj ti buoh, ma jih je,
ben, če kiera ugasne,	ben, če kiera ugasne,
kuos neba z nju umre.	kuos neba z nju umre.

An nu mælčk mənǵ luči	An nu mælčk mənǵ luči
je ostalo za tabo,	je ostalo za tabo,
ma ncuəǵ piǵe se mi,	ma ncuoj piǵe se mi,
ncuəǵ jəst vina bi rabu,	ncuoj jəst vina bi rabu,
da b-mi svietla v təmi.	da b-mi svietla v təmi.
Ma huodi, huodi,	Ma huodi, huodi,
si že nejdəš kej buǵžǵa,	si že nejdəš kej buǵšǵa,
sviet se ne-bə podrov od tjebe in če ni hujžǵa,	sviet se ne bə podrov od tjebe in če ni hujšǵa,
ni nobedən še vmrov.	ni nobedən še vmrov.
Ma huodi, huodi,	Ma huodi, huodi,
an buoh stuəǵ ti op strani,	an buoh stuoj ti ob strani,
prevəč rət səm te miev,	prevəč rəd səm te miev,
da bi ti rieku vostani,	da bi ti rieku vostani,
ma da bi vsaj juokət znov.	ma da bi vsaj juokət znov.
Naj ráǵrarára, làrararára làra,	Naj ráǵrarára, làrararára làra,
prevəč rət səm te miev,	prevəč rəd səm te miev,
da bi ti rieku vostani,	da bi ti rieku vostani,
ma da bi vsaj juokət znov.	ma da bi vsaj juokət znov.

6 PREVOD IZ NAREČNE V KNJIŽNI PRIBLIŽANO ZVRST (OB FONETIČNEM ZAPISU)

En glaž vina mi dej	En glaž vina mi dej
(fonetičen zapis, znanstveni)	(prevod iz narečne v knjižni približano zvrst)
En γ'lə:š 'vi:na mi 'dɛ:j,	En glaž 'kozarec' vina mi daj,
prej ku 'uoc z néɣa 'ra:ta,	prej ko očet 'kis' z njega rata 'nastane',
'dɛ:j-nu, 'mə:lčk se nas'mɛ:j, 'ke:lnarca mɔjoja z'la:ta,	daj no, malček 'malce' se nasmej, kelnarica 'natararica' moja zlata,
ncuəj səm 'liədək nu frɛ:j.	nocoj sem ledik 'samski' nu 'in' fraj 'svoboden'!
'Ja:, spiɛt 'uostou səm 'sa:m,	Ja, spet ostal sem sam,
kədər š'to:rja kon'ča: se,	kadar 'ko' štorija 'zgodba' konča se,
'ni: le'puo, 'sɛ:j priz'na:m,	ni lepo, saj priznam,
ma t'riɛba je 'mi:səlt 'na:se	ma 'toda' treba je misliti nase
in 'jəst kər t'kuo se ne 'da:m.	in jaz kar tako se ne dam.
'Ma, 'xuoði, 'xuoði,	Ma 'toda' hodi, hodi 'pojdi dalje',
'si:-že nɛ:jdəš 'kɛ:j 'bu:jžɣa,	si že najdeš kaj boljšega,
s'viɛt se 'ne:-bə pod'rɔ:u uod 'tjɛ:be in 'če:-ni 'xu:jžɣa,	svet se ne bo podrl od tebe 'zaradi tebe' in če ni hujšega,
ni no'be:dən še um'rɔ:u.	{zaradi tega} ni nobeden še umrl.
Ma 'xuoði, 'xuoði,	Ma 'toda' hodi, hodi 'pojdi dalje',
an 'buox s'tu:əj-ti op st'ra:ni,	an 'in' bog stoj ti ob strani,
p're:vəč 'rə:t 'səm-te 'miɛu,	preveč rad sem te imel,
da bi ti 'riɛku uos'ta:ni,	da bi ti rekel ostani,
ma da bi u'sa:j 'juokət z'nɔ:u.	ma 'oh', da bi vsaj jokati znal.

M'rak se 'n̄rdu je 'žię,	Mrak se naredil je že,
n'cu:əj so z'vježde 'rięs k'ra:sne,	nocoj so zvezde res krasne,
'muoj ti 'buox, ma jix 'je:,	moj ti bog, ma 'joj, koliko' jih je,
'ben, če 'kięra u'ęa:sne,	ben 'dobro, res je', če katera ugasne,
'kuos ne'ba: z nu um're:.	kos neba z njo umre.
An nu 'm̄:lčk 'm̄nj lu'či:	An 'in', nu 'no', malček 'malce' manj luči
je os'ta:lo za 'ta:bu	je ostalo za tabo,
ma-n'cu:əj 'pi:je se 'mi:,	ma 'kako zelo' nocoj pije se mi,
n'cu:əj j̄st 'vi:na bi 'ra:bu,	nocoj jaz vina bi rabil,
'da:-b-mi s'vjetla u t̄'mi:.	da bi mi svetila v temi.
'Ma, 'xuodi, 'xuodi,	Ma 'toda' hodi, hodi 'pojdi dalje',
'si:-že 'n̄:jd̄š 'k̄: j 'bu:jžęa,	si že najdeš kaj boljšega,
s'vjet se 'ne:-b̄ pod'r̄:u uod 't̄:be in 'če:-ni 'xu:jžęa,	svet se ne bo podrl od tebe 'zaradi tebe' in če ni hujšega,
ni no'be:d̄n še um'r̄:u.	{zaradi tega} ni nobeden še umrl.
Ma 'xuodi, 'xuodi,	Ma 'toda' hodi, hodi 'pojdi dalje',
an 'buox s'tu:əj ti op s'tra:ni,	an 'in' bog stoj ti ob strani,
p're:v̄č r̄:t 's̄m-te 'mięu,	preveč rad sem te imel,
da bi ti 'rięku uos'ta:ni,	da bi ti rekel ostani,
ma da bi u'sa:j 'juok̄ət z'n̄:u.	ma 'a' da bi vsaj jokati znal.
Naj-'ra:jra'ra:ra:, 'la-rara'ra:ra: 'lara,	Naj rajrarara, larararara lara,
p're:v̄č r̄:t 's̄m-te 'mięu,	preveč rad sem te imel,
da bi ti 'rięku uos'ta:ni,	da bi ti rekel ostani,

ma da bi ʊ'sa:j 'juəkət z'hɔ:ʊ.

ma 'a' da bi vsaj jokati znal.

7 KONKORDANČNI SLOVAR

7.1 Načela slovarja

Slovar, izdelan po pravilih sodobne leksikografije, vsebuje le besede, ki jih izkazuje besedilo in s svojo zgradbo posnema tip konkordančnega slovarja. Tako sem za poknjiženimi iztočnicami vseh besed navedla samo tiste besedne oblike, ki se pojavijo v besedilu, druge, tudi t. i. slovarske, pa lahko manjkajo.

Pomen uporabljenih znakov in simbolov:

▶	uvaja narečno iztočnico
▣	uvaja dokumentarni razdelek
+	iztočnica se pomensko prekriva s SSKJ
~	v SSKJ se iztočnici pomensko ne prekrivata popolnoma
-	v SSKJ iztočnice ni
①	uvaja izvor besede
[←]	izhaja/prevzeto iz

Okrajšava za jezik

it.	italijansko
nem.	nemško

Kvalifikatorji iz SSKJ

nar. zahodno	narečno zahodno
nižje pog.	nižje pogovorno
pog.	pogovorno
star.	starinsko

Za slovnične podatke so uporabljene običajne okrajšave.

Poleg spletnih dvojezičnih slovarjev sta bila uporabljena še:

SSKJ	<i>Slovar slovenskega knjižnega jezika</i>
SES	Marko Snoj: <i>Slovenski etimološki slovar</i>

7.2 Konkordančni slovar besedja pesmi *En glaž vina mi dej*

an ⇒ in

ben člen. ▶ 'ben ⟨ *dobro, prav*: 'ben, če 'kięra u'ęa:sne [SSKJ–, ① ← it. *bene* v enakem pomenu (SES)

biti sem nedov. ▶ ⟨səm~'səm[-te], 3ed je, 3mn so, **nik** 3ed 'ni:~['če:-]ni, **prih. nik** 3ed 'ne:-bə; **pogoj**. bi~['da:-]b[-mi]) *biti*: ncuəj səm 'liędək nu frę:j; p're:vəč 'rət 'səm-te 'mięu; spięt 'uostou səm 'sa:m; 'ja:, ma t'rięba je 'mi:səlt 'na:se; m'rak se 'nřdu je 'žię; je os'ta:lo za 'ta:bu; 'ni: lep'uo, 'sę:j priz'na:m; s'vięt se 'ne:-bə pod'rō:u uod 'tje:be in 'če:-ni 'xu:jžęa; n'cu:əj so z'vięzde 'rięs k'ra:sne; da bi ti 'rięku uos'ta:ni; ma da bi u'sa:j 'juokət z'nō:u; 'da:-b-mi s'viętla u tə'mi:; n'cu:əj jəst 'vi:na bi 'ra:bu [SSKJ +

bog -á m ▶ 'buox ⟨ *bog*: an 'buox s'tu:əj-ti op st'ra:ni; 'muoj ti 'buox, ma jix 'je: [SSKJ+

boljše -ga s ▶ ⟨Red 'bu:jžęa) *boljše*: 'si:-že 'nę:jdəš 'kę:j 'bu:jžęa [SSKJ+

če vez. ▶ 'če: ⟨ *če*: s'vięt se 'ne:-bə pod'rō:u uod 'tje:be in 'če:-ni 'xu:jžęa [SSKJ+

če vez. ▶ če ⟨ *če*: 'ben, če 'kięra u'ęa:sne [SSKJ+

da vez. ▶ da~'da: [-b-mi] ⟨ *da*: da bi ti 'rięku uos'ta:ni; ma da bi u'sa:j 'juokət z'nō:u; 'da:-b-mi s'viętla u tə'mi: [SSKJ+

dati dām dov. ▶ ⟨vel 2ed 'dę:j **nik** 1ed ne 'da:m) *dati*: en ę'lə:š 'vi:na mi 'dę:j; dę:j-nu, 'mə:lčk se nas'mę:j; in 'jəst kər t'kuo se ne 'da:m [SSKJ +

en -ega štev. m ▶ en ⟨ *en*: en ę'lə:š 'vi:na mi 'dę:j [SSKJ +

fraj prid. neskl. ▶ frę:j ⟨ *svoboden*: ncuəj səm 'liędək nu frę:j [SSKJ –, ① ← nem. *frei* v enakem pomenu

glaž -a m ▶ ⟨Ted ę'lə:š) *kozarec*: en ę'lə:š 'vi:na mi 'dę:j [SSKJ: niže pog.

hoditi hodim nedov. ▶ ⟨vel 3ed 'xuōdi) *hoditi, pojdi*: 'ma, 'xuōdi, 'xuōdi [SSKJ+

hujše -ga s ▶ ⟨Red 'xu:jžęa) *hujše*: s'vięt se 'ne:-bə pod'rō:u uod 'tje:be in 'če:-ni 'xu:jžęa [SSKJ+

imeti imam nedov. ▶ ⟨del -1 m ed 'mięu) *imeti*: p're:vəč 'rət 'səm-te 'mięu [SSKJ+

in vez. ▶ in~ an~nu ⟨ *in*: in 'jəst kər t'kuo se ne 'da:m; s'vięt se 'ne:-bə pod'rō:u uod 'tje:be in 'če:-ni 'xu:jžęa; an nu 'mə:lčk 'mənį lu'či:; an 'buox s'tu:əj-ti op st'ra:ni; ncuəj səm 'liędək nu frę:j [SSKJ+ (in, an –, ino zast.)

iz predl. z R ▶ z ⟨ *iz*: preį ku 'uost z nęęa 'ra:ta [SSKJ +

ja člen. ▶ 'ja: ⟨ *ja*: 'ja:, spięt 'uostou səm 'sa:m [SSKJ +

jaz mēne, me zaim. ▶ 'jəst ⟨Ded mi) *jaz*: in 'jəst kər t'kuo se ne 'da:m; n'cu:əj jəst 'vi:na bi 'ra:bu; en ę'lə:š 'vi:na mi 'dę:j [SSKJ +

jokati jočem nedov. ▶ 'juokət ⟨ *jokati*: ma da bi u'sa:j 'juokət z'nō:u [SSKJ+

kadar prisl. zaim. ▶ kədər ⟨ *ko*: kədər š'to:rja kon'ča: se [SSKJ +

kaj česa zaim. ▶ 'kę:j ⟨ *kaj*: 'si:-že 'nę:jdəš 'kę:j 'bu:jžęa [SSKJ+

kar prisl. ▶ kər ⟨ *kar*: in 'jəst kər t'kuo se ne 'da:m [SSKJ+

katera -e zaim. ž ed ▶ 'kięra ⟨ katera: 'ben, če 'kięra u'ęa:sne [L] SSKJ+

kelnarica -e ž ▶ 'ke:lnarca ⟨ natakarica: 'ke:lnarca męoja z'la:ta [L] SSKJ: nięje pog.

končati se -am se dov. ▶ ⟨3ed kon'ča: se⟩
končati se: kędęř ř'to:rja kon'ča: se [L] SSKJ +

kos -a m ▶ 'kuoř ⟨ kos, del: 'kuoř ne'ba: z řu um're: [L] SSKJ+

krasen -sna -o prid. ▶ ⟨Imm ž k'ra:sne ⟩
krasen: n'cu:ęj so z'viejde 'rięř k'ra:sne [L] SSKJ+

ledik prid. neskl. ▶ 'liędęk ⟨ samski, neporočen: ncu:ęj sęm 'liędęk nu fręj [L] SSKJ: nięje pog.

lepo povedk. ▶ lep'uo ⟨ lepo: 'ni: lep'uo, 'sęj priz'na:m [L] SSKJ +

luč -i ž ▶ ⟨Red lu'či:⟩ *luč*: an nu 'mę:lčk 'męnj lu'či: [L] SSKJ+

ma¹ vez. ▶ ma ⟨ *ampak, toda, pa*: ma t'rięba je 'mi:sęlt 'na:se [L] SSKJ ~, ① ← it. *ma 'pa, toda, ampak*'(SES)

ma² člen. ▶ 'ma ⟨ 1 *no*, 2 |izraęa čustveno prizadetost|: 'ma, 'xuođi, 'xuođi; ma da bi ũ'sa:j 'juořęt z'nęu:ę; ma-n'cu:ęj 'pi:je se 'mi ⇒ ma¹

malček prisl. ▶ 'mę:lčk~ nu 'mę:lčk ⟨ *malo, malce*: 'dęj-nu, 'mę:lčk se nas'męj; an nu 'mę:lčk 'męnj lu'či: [L] SSKJ: nar. zahodno

manj prisl. v primer. ▶ 'męnj ⟨ *manj*: an nu 'mę:lčk 'męnj lu'či: [L] SSKJ+

misliti -im nedov. ▶ 'mi:sęlt ⟨ *misliti*: ma t'rięba je 'mi:sęlt 'na:se [L] SSKJ +

moj -ega zaim. m ▶ 'muoř ⟨ *moj*: 'muoř ti 'buoř, ma jix 'je: [L] SSKJ +

moja -e zaim. ž męoja ⟨ *moja* 'ke:lnarca męoja z'la:ta [L] SSKJ +

mrak -a m ▶ m'rak ⟨ m'rak se 'nęrdu je 'ęię [L] SSKJ+

najti najdem dov. ▶ ⟨2ed 'nę:jdęř ⟩ *najti*: 'si:-ęe 'nę:jdęř 'kęj 'bu:jęęa [L] SSKJ+

narediti se -im dov. ▶ ⟨del -1 m ed 'nęrdu⟩
nastati, pojaviti se: m'rak se 'nęrdu je 'ęię [L] SSKJ+

nasmejati se -em se dov. ▶ ⟨vel 2ed se nas'męj ⟩ *nasmejati se, nasmehniti se*: 'dęj-nu, 'mę:lčk se nas'męj [L] SSKJ +

nebo -a s ▶ ⟨Red ne'ba:⟩: 'kuoř ne'ba: z řu um're: [L] SSKJ+

no člen. ▶ nu ⟨ *no* |izraęa spodbudo, poziv|: 'dęj-nu, 'mę:lčk se nas'męj [L] SSKJ: star.

nobeden nobenega m ▶ no'be:dęn ⟨ *nobeden, nihče*: ni no'be:dęn ře ũm'ręu [L] SSKJ-, P +

nocoj prisl. ▶ ncu:ęj~ n'cu:ęj ⟨ *nocoj*: ncu:ęj sęm 'liędęk nu fręj; ma-n'cu:ęj 'pi:je se 'mi; n'cu:ęj jęst 'vi:na bi 'ra:bu; n'cu:ęj so z'viejde 'rięř k'ra:sne [L] SSKJ +

nu ⇒ in

ob predl. z M ▶ op ⟨ *ob*: an 'buoř s'tu:ęj-ti op st'ra:ni [L] SSKJ+

ocet -cta m ▶ 'uoct ⟨ *kis*: preę ku 'uoct z řęęa 'ra:ta [L] SSKJ: star.

od predl. z R ▶ ⟨Red uođ 'tje:be ⟩ *od*: s'viej se 'ne:-bę pod'ręu uođ 'tje:be [L] SSKJ+

on njęga zaim. m ed ▶ ⟨Red řęęa⟩ *on*: preę ku 'uoct z řęęa 'ra:ta [L] SSKJ +

ona nję zaim. ž ed ▶ ⟨Oed ž z řu⟩ *ona*: 'kuoř ne'ba: z řu um're: [L] SSKJ+

one njih zaim. ž mn ⟨Rmn jix⟩ *one*: 'muoř ti 'buoř, ma jix 'je:;

ostati -nem dov. ▶ ⟨ **vel 2ed** ʊos'ta:ni, **del -1 m ed** ʊostou, **del -1 s ed** os'ta:lo ⟩ *ostati*: da bi ti 'rięku ʊos'ta:ni; 'ja:, spięt ʊostou sęm 'sa:m; je os'ta:lo za 'ta:bu [L] SSKJ +

piti pijem nedov. ▶ ⟨ **3ed** 'pi:je ⟩ *piti*: ma-n'cu:ęj 'pi:je se 'mi [L] SSKJ+

podreti -em dov. ▶ ⟨ **del -1 m ed** pod'rǫ:u ⟩ *podreti*: s'vięt se 'ne:-bę pod'rǫ:u [L] SSKJ+

prej ko podr. vezn. zveza ▶ *prej* ku ⟨ ⟩ *preden*: *prej* ku ʊoçt z ńęya 'ra:ta [L] SSKJ +

preveč prisl. v presež. ▶ *p're:vęč* ⟨ ⟩ *preveč*: *p're:vęč* 'rę:t 'sęm-te 'mięu [L] SSKJ+

priznati -znam dov. ▶ ⟨ **1ed** priz'na:m ⟩ *priznati*: 'ni: lep'uo, 'sę:j priz'na:m [L] SSKJ +

rabiti -im nedov. ▶ ⟨ **del -1 m ed** 'ra:bu ⟩ *rabiti*, *potrebovati*: n'cu:ęj jęst 'vi:na bi 'ra:bu [L] SSKJ+

rad povdk. ▶ 'rę:t ⟨ ⟩ *rad*: *p're:vęč* 'rę:t 'sęm-te 'mięu [L] SSKJ+

ratati -am dov. ▶ ⟨ **3ed** 'ra:ta ⟩ *nastati*, *razviti* *se*: *prej* ku ʊoçt z ńęya 'ra:ta [L] SSKJ: nižje pog.

reči -em dov. ▶ ⟨ **del -1 m ed** 'rięku ⟩ *reči*: da bi ti 'rięku ʊos'ta:ni [L] SSKJ+

res člen. ▶ 'rię ⟨ ⟩ *res*: n'cu:ęj so z'vięzde 'rię k'ra:sne [L] SSKJ+

saj vez. ▶ 'sę:j ⟨ ⟩ *saj*: 'ni: lep'uo, 'sę:j priz'na:m [L] SSKJ +

sam -a -o zaim. ▶ 'sa:m ⟨ ⟩ *sam*: 'ja:, spięt ʊostou sęm 'sa:m [L] SSKJ +

se sębe zaim. ▶ ⟨ **ded nasl.** 'si:[-že], **Ted nasl.** 'na:se ⟩ *se*: 'si:-že ńę:j dęš 'kę:j 'bu:jžya; ma t'rięba je 'mi:sęlt 'na:se [L] SSKJ+

spet prisl. ▶ spięt ⟨ ⟩ *spet*: 'ja:, spięt ʊostou sęm 'sa:m [L] SSKJ +

stati stojim nedov. ▶ ⟨ **vel 2ed** s'tu:ęj ⟩ *stati*: an 'buoç s'tu:ęj-ti op st'ra:ni [L] SSKJ+

stran -í ž ▶ ⟨ **Med** st'ra:ni ⟩ *stran*: an 'buoç s'tu:ęj-ti op st'ra:ni [L] SSKJ+

svet -á m ▶ s'vięt ⟨ ⟩ *svet*: s'vięt se 'ne:-bę pod'rǫ:u [L] SSKJ+

svetiti -im nedov. ▶ ⟨ **del -1 ž ed** s'viętla ⟩ *svetiti*: 'da:-b-mi s'viętla u tę'mi: [L] SSKJ+

še člen. ▶ še ⟨ ⟩ *še*: ni no'be:dęn še ʊm'rǫ:u [L] SSKJ+

štorija -e ž ▶ š'to:rja ⟨ ⟩ *zgodba*: kędę š'to:rja kon'ča: se [L] SSKJ: pog.

tako prisl. zaim. ▶ t'kuo ⟨ ⟩ *tako*: in 'jęst kę t'kuo se ne 'da:m [L] SSKJ+

tema -e ž ▶ ⟨ **Med** u tę'mi: ⟩ *tema*: 'da:-b-mi s'viętla u tę'mi: [L] SSKJ+

ti tębe zaim. ▶ ti ⟨ **Red** [uod] 'tję:be, **Ded nasl.** ti, **Ted nasl.** te, **Oed** za 'ta:bu ⟩ *ti*: 'muoç ti 'buoç, ma jix 'je:; s'vięt se 'ne:-bę pod'rǫ:u uod 'tję:be; an 'buoç s'tu:ęj-ti op st'ra:ni; da bi ti 'rięku ʊos'ta:ni; *p're:vęč* 'rę:t 'sęm-te 'mięu; je os'ta:lo za 'ta:bu [L] SSKJ+

treba povdk. ▶ t'rięba ⟨ ⟩ *treba*: ma t'rięba je 'mi:sęlt 'na:se [L] SSKJ +

ugasniti -em dov. ▶ ⟨ **3ed** u'ęa:sne ⟩ *ugasniti*: 'ben, če 'kięra u'ęa:sne [L] SSKJ+

umreti umrem dov. ▶ ⟨ **3ed** um're: **del -1 m ed** ʊm'rǫ:u ⟩ *umreti*: 'kuoç ne'ba: z ńu um're:; ni no'be:dęn še ʊm'rǫ:u [L] SSKJ+

v predl. z M ▶ u ⟨ ⟩ *v*: 'da:-b-mi s'viętla u tę'mi: [L] SSKJ+

vino -a s ▶ ⟨ **Red** 'vi:na ⟩ *vino*: en ę'lęš 'vi:na mi 'dę:j; n'cu:ęj jęst 'vi:na bi 'ra:bu [L] SSKJ +

vsaj člen. ▶ u'sa:j ⟨ ⟩ *vsaj*: ma da bi u'sa:j 'juokęt z'no:u [L] SSKJ+

za predl. s T ▶ za ⟨ ⟩ za: je os'ta:lo za 'ta:bu [L] SSKJ+

zlat -a -o prid. ▶ ⟨ž Ied z'la:ta ⟩ zlat: 'ke:lnarca mʊoja z'la:ta [L] SSKJ +

znati znam nedov. ▶ ⟨del -l m ed z'nq:ʉ⟩ znati: ma da bi ʉ'sa:j 'juʉkət z'nq:ʉ [L] SSKJ+

zvezda -e ž ▶ ⟨Imm z'vięzde ⟩ zvezda: n'cu:əj so z'vięzde 'rięs k'ra:sne [L] SSKJ+

že člen. ▶ že ⟨ ⟩ že: 'si:-že 'nę:jdəš 'kę:j 'bu:jžʎa; m'rak se 'nardu je 'žię [L] SSKJ+

8 FONOLOŠKI OPIS⁴

V tem poglavju so v obliki fonološkega opisa (tj. s fonološkim sistemom, distribucijo in izvorom fonemov) predstavljene glasoslovne značilnosti pesmi *En glaž vina mi dej*.

8.1 Inventar

8.1.1 Samoglasniki

8.1.1.2 Naglašeni samoglasniki

i:	u:
ię [i:ə]	uo [u:ə]
e: [ɛ:, e]	ə: [ə] o: [ɔ:]
a: [ɔ̃, a]	

/ə:/, /a:/ in [ɔ̃:], /e:/ se včasih izgovarjata tudi kratko, kar je fonetična in ne fonološka lastnost. Po zgledu *'uostou* 'ostal' (morda tudi *'uoct* 'ocet, kis') bi lahko sklepali, da so kratki tudi samoglasniki, naglašeni po mladem naglasnem umiku z vseh končnih kračin, po zgledu *'nardu* 'naredil' pa, da so kratki tudi samoglasniki, naglašeni po mladem naglasnem umiku s starih padajočih dolžin.

8.1.1.3 Nenaglašeni samoglasniki

i	u	
e	ə	o
a		

⁴ Izhodišče tega opisa je splošnoslovenski fonološki sistem, ki ga je izdelal Tine Logar (Logar 1981: 29–33), zgled pa množica sodobnih fonoloških opisov slovenskih govorov, ki so jih izdelali sodobni slovenski dialektologi. Leta 2013 je o govoru Koprive na Krasu nastala tudi doktorska disertacija Klare Šumenjak *Opis govora Koprive na Krasu na osnovi dialektološkega korpusa*.

8.1.2 Soglasniki

8.1.2.1 Zvočniki

v [ʋ]			m
	r	l	n
j			ń

8.1.2.2 Nezvočniki

p	b	f	
t	d		
c		s	z
č		š	ž
k		x	γ

8.1.3 Prozodija

Naglas je netonemski (dinamični)⁵ in možen na vseh besednih zlogih. Naglašeni zlogi so daljši od nenaglašanih. Inventar prozodemov torej vsebuje naglašeno dolžino ('V:) in nenaglašeno (relativno) kračino (V).

Glede dolžine /ə:/, /a:/ in [a:], /e:/ gl. 8.1.1.2.⁶

V besedilu so včasih brez stavčnega poudarka tudi besede, ki so sicer naglašene; te ohranjajo enako glasovno podobo kot v položaju z naglasom (*ncuaj*, z *ńęga*, *spięt*), vendar jih zapisujem brez znaka za dolžino (**ncu:aj*, **z ńę:ga*).

---

⁵ Iz petega besedila je to sicer težko ugotoviti, zato je trditev postavljena na osnovi drugih opisov kraških in bližnjih notranjskih govorov.

⁶ Iz zgoraj navedenih razlogov je težko določati tudi dolžino naglašanih samoglasnikov, zato dopuščam možnost, da je ta kdaj tudi subjektivna.

8.2 Distribucija

8.2.1 Samoglasniki

8.2.1.1 Naglašeni samoglasniki

- V položaju pred zvočnikom /j/ se dvoglasnik /uɔ/ ne pojavlja. Zanj se govori njegova položajna različica [u:ə] (*n'cu:əj* 'nocoj', *s'tu:əj* 'stoj').
- V položaju pred zvočnikom /j/ je izgovor samoglasnika /e/ vedno srednje širine [ɛ:] (*'dɛ:j* 'daj', *p'rɛ:j* 'prej', *se nas'mɛ:j* 'se nasmej', *f'rɛ:j* 'fraj', *'sɛ:j* 'saj', *'nɛ:j dɔš* 'najdeš', *'kɛ:j* 'kaj').
- V položaju pred vzglasnim *o-* se je večinoma razvil protetični *u-* (*'uɔct*, *'uɔstou* 'ostal', *uod* 'od', *uɔs'ta:ni* 'ostani', toda: *os'ta:lo*).
- V položaju pred izglasnim zvočnikom *-u* (<-l) je izgovor samoglasnika /o/ vedno srednje širine [ɔ:] (*pod'rɔ:u* 'podrl', *u'm'rɔ:u* 'umrl', *z'nɔ:u* 'znal').

8.2.2 Soglasniki

8.2.2.1 Zvočniki

- Zvočnik /l/ se v položaju pred soglasnikom in v izglasju izgovarja ustničnoustnično zaokroženo [ɫ] (*'miɛɫ* 'imel', *'uɔstou* 'ostal', *z'nɔ:ɫ* 'znal').
- Zvočnik /v/ se v položaju pred soglasnikom in v izglasju izgovarja ustničnoustnično zaokroženo [ɰ] (*u'sa:j* 'vsaj', *u tɔ'mi:* 'v temi').

8.2.2.2 Nezvočniki

- Zveneči zapornik /g/ se v vseh položajih izgovarja priporniško /ɣ/ (*ɣ'lɔ:š* 'glaž', *u'ɣa:sne* 'ugasne'); v notranjih zlogih zveneče, v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki pa nezveneče (*'buɔx* 'bog').
- Po zvenečnosti se nezvočniki prilagajajo sledečemu nezvočniku (*'xu:jši* 'hujši' : *'xu:jžɣa* 'hujšega'), zveneči nezvočniki ne nastopajo v izglasju, saj imajo tam svoje nezveneče pare (*ɣ'lɔ:š* 'glaž', *op* 'ob', *'rɔ:t* 'rad').

8.3 Izvor

8.3.1 Samoglasniki

8.3.1.3 Naglašeni samoglasniki⁷

i:

- iz dolgega *i:* (*'vi:na* 'vina' Red., *'mi:səlt* 'misliti'),
- po mladi podaljšavi iz kratkega *i* v zadnjem besednem zlogu (*'si:* 'si' Ded., *'pi:je* 'pije' 3ed., *'mi:* 'mi' Ded., *lu'či:* 'luči' Red., *u tə'mi:* 'v temi' Med.).

u:

- iz dolgega *u:* (*'xu:jžya* 'hujšega', *'ju:tro* 'jutro', *s'ku:xala* 'skuhala'),
- včasih⁸ iz padajočega *o:* (*'bu:jžya* 'boljšega').

ię

- iz dolgega *ę:* (*z'vięzda* 'zvezda', *s'vięt* 'svet, samost.', *t'rięba* 'treba', *'rięs* 'res'),
- iz dolgega *e:* (*'rięku* 'rekel', *'kięra* 'katera'),
- po mladi podaljšavi iz kratkega *ę* ali dolgega *ę* po analogiji na druge oblike (*'mięu* 'imel', *s'viętla* 'svetila'),
- v sposojenkah (*'liędək* 'ledik').

uo

- iz dolgega *o:* (*'xuođi* 'hodi, vel.', *'juođət* 'jokati', *'buođ* 'bog', *'muođ* 'moj', *le'puo* 'lepo', *t'kuo* 'tako'; položajno *s'tu:əj* 'stoj'),
- iz dolgega *o:* (*'kuođs* 'kos'; položajno *n'cu:əj* 'nocoj').

⁷ Govor je izvedel zgodnjo podaljšavo staro- in novoakutiranih samoglasnikov v nezadnjem besednem zlogu, zato – in zaradi majhnega števila zgledov – jih v opisu ne obravnavam ločeno, imenujem jih dolgi. Pač pa navajam posebej kratke, ki so postali dolgi po mladih podaljšavah zadnjih besednih zlogov ali naglašeni po mladih naglasnih umikih ali nalikah po drugih oblikah.

⁸ Verjetno položajno pred *j*.

ə:

- po mladi podaljšavi iz kratkega *a* in *ə* ('rə:t 'rad', 'mə'n (po analogiji tudi: 'mə:lčk 'malček'), 'jəst 'jaz', 'səm 'sam'),
- v sposojenkah (ɣ'lə:š 'glaž').

e:

- po mladi podaljšavi iz kratkega *e*, *e* in *ě* v zadnjem besednem zlogu (*um're:* 'umrē'; '*je:* 'je'; položajno: *nas'mɛ:j se* 'nasmej se', *p'rɛ:j* 'prej')
- po mladi podaljšavi iz kratkega *a* v zadnjem besednem zlogu v položaju pred istozložnim zvočnikom *j*, kjer je srednje kvalitete ('dɛ:j 'daj' in '*dej-nu* 'daj no', '*sɛ:j* 'saj', '*kɛ:j* 'kaj') in v enakem položaju (pred *j*) včasih tudi iz dolgega *a* ('nɛ:jdəš 'najdeš'),
- iz *e*, naglašene po mladem umiku naglasa s končne kračine ali dolžine (*p're:vəč* 'preveč', *no'be:dən* 'nobeden', '*ne:-bə* 'ne bo', '*če:-ni* 'če ni'),
- v sposojenkah ('*ke:lnarca* 'kelnarica',; položajno: *frɛ:j* 'fraj', '*ben* 'ben, dobro').

o:

- iz *o*, naglašene po analogiji na druge oblike ('lo:žla 'položila'),
- iz *-rl* skupaj z *u* po mladi podaljšavi v zadnjem zlogu (*pod'rɔ:u* 'podrl', *um'rɔ:u* 'umrl'),
- iz *a*, naglašene po mladi podaljšavi v zadnjem zlogu v položaju pred *u* (*z'nɔ:u* 'znal'),
- v sposojenkah ('*što:rja* 'štorija') in knjižnih besedah ('*lo:nčka* 'lončka', '*ro:ke* 'roke').

a:

- iz dolgega *a*: (*kon'ča: se* 'konča se' 3ed., *priz'na:m* 'priznam', *se ne 'da:m* 'se ne dam', *uost'a:ni* 'ostani' vel., *u'ya:sne* 'ugasne' 3ed., *ost'a:lo* 'ostalo' del. -l, '*ra:bu* 'rabil' del. -l, '*sa:m* 'sam', '*na:se* 'nase' Ted., '*k'ra:sne* 'krasne' ž, mn., '*z'la:ta* 'zlata' ž ed., *op st'ra:ni* 'ob strani' Med., '*ne'ba:* 'neba' Red., '*za 'ta:bu* 'za tabo' Med.; položajno: '*m'rak* 'mrak'),
- iz *a*, naglašene po mladem naglasnem umiku (položajno: '*nɔrdu* 'naredil').

- v sposojenkah (*'ra:ta* 'rata').

8.3.1.4 Nenaglašeni samoglasniki

i

- iz *i*, kadar se ni reduciral (*priz'na:m* 'priznam', *'xuɔdi* 'hodi', *ɯos'ta:ni* 'ostani', *bi* 'bi').

u

- iz *u*, kadar se ni reduciral (*um're:* 'umre', *u'ɣa:sne* 'ugasne', *lu'či:*),
- iz *-əl, -il* (*'riɛku* 'rekel', *'ra:bu* 'rabil', *'nɔrdu* 'naredil'),
- iz izglasnega *-o* (*'nu* 'njo', za *'ta:bu* 'za tabo', toda: *so*),
- včasih iz izglasnega *-o* (*ku, nu* 'in', toda: *os'ta:lo*).

e

- iz nenaglašanih *ě, ɛ* in *e*, ko se ne reducirajo (*le'puɔ* 'lepo', *u'ɣa:sne* 'ugasne' 3ed., *z'viɛzde* 'zvezde' Rmn.).

o

- iz nenaglašanege *o*, razen večinoma v izglasju, ko je prešel v *-u* (*nu* 'in') (*os'ta:lo* 'ostalo' del. -l, *kon'ča: se* 'konča se' 3.ed., *pod'rɔ:ɯ* 'podrl', *op st'rani* 'ob strani' Med., *no'be:dən* 'nobeden', *ɯod 'tje:be* 'od tebe' Red.),
- iz nenaglašanege *a* pred *ɯ* (*'ɯostou* 'ostal').

ə

- iz *ə*, kadar se ni reduciral (*ɯ-tə'mi* 'v temi'),

- iz sekundarnega ə pred zvočnikom po onemitvi samoglasnika za njim (*'mi:səlt* 'misliti'),
- iz *a, e, ɛ* v ponaglasnem zaprtem zlogu (razen pred [-*u-*] < *v, -t*) (*'juəkət* 'jokat', *'nɛ:jdəš* 'najdeš', *p're:vəč* 'preveč'),
- včasih iz izglasnega -*o* (*'ne:-bə* 'ne bo').

a

- iz *a*, kadar se ni reduciral (*se nas'mɛ:j* 'se nasmej' vel. 2ed., *s'viɛtla* 'svetila' del. -l, ž ed., *t'riɛba* 'treba', *'vi:na* 'vina' Red., *muoja* 'moja' ž Ied., *z'la:ta* 'zlata' ž Ied., *'bu:jžɣa* 'boljšega' Red., *'xu:jžɣa* 'hujšega' Red., *da* 'da'),
- iz *i* (> ə) v besedi *in* (*an*),
- v sposojenkah (*š'to:rja* 'štorija', *'ke:lnarca* 'kelnarica').

∅

- iz nenaglaščenega ə (*'uoc* 'ocet', *'mə:lčk* 'malček'),
- iz nenaglaščenega *i* (*'mi:səlt* 'misliti', *'miɛu* 'imel', *s'viɛtla* 'svetila', *'da:-b-mi* 'da bi mi', *'ke:lnarca* 'kelnarica', *nu* 'ino'),
- iz nenaglaščenega *a* (*t'kuo* 'tako'),
- iz nenaglaščenega *ě* (*'bu:jžɣa* 'boljšega' Red., *'xu:jžɣa* 'hujšega' Red.),
- iz nenaglaščenega *ɛ* (*'nɔrdu* 'naredil').

8.3.2 Soglasniki

8.3.2.1 Zvočniki

Zvočniki so nastali iz ustreznih izhodiščnih slovenskih, poleg tega pa še:

u

- iz *v* pred soglasniki in *v* izglasju (*u'sa:j* 'vsaj', *u tə'mi:* 'v temi'),

- iz *l* pred nezvenečim soglasnikom in v izglasju (*z'nɔ:ɥ* 'znal', *'miɛɥ* 'imel', *pod'rɔ:ɥ* 'podrl'),
- kot proteza pred *o-* (*'uostou* 'ostal', *uod* 'od', *uost'a:ni* 'ostani'),
- včasih iz vzglasnega *u-* (*um'rɔ:ɥ* 'umrl').

ń

- *ń* (z *ńɛɣa* 'z njega', z *ńu* 'z njo', *'mən* 'manj')

8.3.2.2 Nezvočniki

Nezvočniki so nastali iz ustreznih izhodiščnih slovenskih glasov. Nezveneči nezvočniki so nastali tudi po asimilaciji zvenečih na sledeče zveneče in obratno, zveneči na enak način iz nezvenečih. Nezveneči nezvočniki so nastali tudi iz zvenečih pred pavzo.

Poleg tega pa še:

ɣ

- *g* (z *ńɛɣa* 'z njega', *'bu:jžɣa* 'boljšega', *'xu:jžɣa* 'hujšega', *u'ɣa:sne* 'ugasne'),
- v izposojenkah (*ɣ'lə:š* 'glaž').

x

- iz izglasnega *-g* (*'buɔx* 'bog').

8.3.3 Prozodija

Govor je odpravil tonemska in kvantitetna fonološka nasprotja v naglašanih zlogih. Tako ima sedaj dinamičen naglas in večinoma eno samo kvantiteto v naglašanih zlogih (¹V:). Naglašeni samoglasniki so daljši od nenaglašanih.

O pojavnosti (verjetno le) fonetično kratkih naglašanih samoglasnikov gl. 8.1.1.2.

'V:

- iz stalno dolgih samoglasnikov (*z'vięzda* 'zvezda', *priz'na:m* 'priznam'),
- iz starocirkumfektiranih samoglasnikov (*'buox* 'bog', *ne'ba:* Red.),
- iz dolgih staroakutiranih samoglasnikov v nezadnjem besednem zlogu po zgodnji podaljšavi (*'mi:səlt* 'misliti'),
- iz kratkih novoakutiranih samoglasnikov v nezadnjem besednem zlogu po zgodnji podaljšavi (*'rięku* 'rekel', *'xuodi* 'hodi, vel.'),
- iz prednaglasnih *e* in *o* po umika naglasa nanju (*uod 'tię:be, mųoja*),⁹
- iz kratkih novoakutiranih samoglasnikov v zadnjem besednem zlogu po mladi podaljšavi (*u tə'mi:* Med., *'rə:t* 'rad', *z'nq:u* 'znal'),
- iz nenaglašanih samoglasnikov po mladih umikih (*p're:vəč* 'preveč'),
- iz nenaglašanih samoglasnikov po analogičnem naglasu iz drugih oblik (*s'viętla* 'svetila', *'lo:žla* 'položila'),
- v novih fonetičnih besedah po umiku kratkih in dolgih padajočih naglasov na prvotne breznaglasnice (*'si-že* 'si že', *'ne:-bə* 'ne bo', *'če:-ni* 'če ni', *'səm-te* 'sem te', *'da:-b-mi* 'da bi mi').

Poleg obeh splošnoslovenskih premikov naglasa, tj. umika na prednaglasno dolžino (*z'vięzda*) in pomika starega cirkumfleksa na naslednji zlog (*ne'ba:* Red.) je govor izvedel tudi umik s končnega kratkega naglašenega odprtega in zaprtega zloga na prednaglasna *e* in *o* (*uod 'tię:be, mųoja*) in (verjetno) tudi na prednaglasni *ə* (ni zgloda), umik z vsake končne kračine (*p're:vəč*), tudi v novih fonetičnih besedah (*'da:-b-mi*) ter umik s cirkumfektiranih enozložnic na predhodno breznaglasnico (*'si-že, 'ne:-bə, 'če:-ni*).

---

⁹ Zgledov je malo, da bi lahko trdili, kakšen je refleks; glede na to, da je prišlo še do nekaterih naglasnih umikov, lahko trdimo, da je bil gotovo izveden, prav tako kot umik na prednaglasni polglasnik, za katerega ni zgledov oz. edini izpričani temu nasprotuje (*u təmi:*), kar pripomore k rimi.

9 ZAKLJUČEK

Pesmi Iztoka Mlakarja, ki so prepoznavne po posebnosti in pestrosti besedja, so iz jezikoslovnega vidika svojevrsten spomenik, namenjen ohranjanju dediščine kulturnega kraškega narečja. V njih se zrcali spoj prevzemanja germanskih in romanskih izposojenk, ki besedila ohranjajo domača na (narečno) jezikovni ravni, obenem pa se njihova tematika, ki zadeva predvsem malega (slovenskega) človeka, uspešno dotakne tako mladih kot tistih malo starejših.

Osnovni fond analiziranega besedila je slovenski in v pestrosti prevzetega besedišča ne izstopa v tolikšni meri kot nekatere preostale Mlakarjeve pesmi (npr. *Čikorja an kafe*). Od 87 analiziranih leksemov iz pesmi *En glaš vina mi dej* je 79 leksemov slovanskega izvora, 4 germanske in 3 romanske sposojenke.

Jezik obravnavane pesmi je ena od možnih različic kulturnega kraškega narečja z veliko značilnosti notranjskih narečnih govorov. Mednje pri dolgih samoglasnikih spadajo predvsem odrazi psl. nosnikov ϵ oz. ϱ , tj. *ię* in *uϑ*, ki tako sovpadajo z odrazi za etimološki cirkumfektirani in novoakutirani *e* v nezadnjem besednem zlogu in za novoakutirani *o* v nezadnjem besednem zlogu. Tako sta kraška odraza za *ě* in cirkumfektirani *o*, tj. *ię* in *uϑ*, (ki sovpadeta z zgoraj omenjenimi) ter *u:* iz dolgega *u*, pri kratkih samoglasnikih pa *-u* iz *-ϑ* (*ńu* 'njo', za *'ta:bu* 'za tabo'), vendar po mešanju tudi iz *-o* (*ku, nu/an* 'in(o)'). V *ə* se delno reducira tudi *a* pod prvotno kratkim naglasom in v nenaglašanih notranjih zlogih (*'rə:t* 'rad', *'juϑkət*), kar spada med značilne kraške pojave. Tak pojav je pri zvočnikih ohranjen *ń* (z *ńu* 'z njo', *'mən* 'manj'), širše primorski pa pripornik γ (*u'ɣa:sne* 'ugasne').

10. VIRI IN LITERATURA

Karmen Kenda - Jež: Fonetična transkripcija, v: Jožica Škofic ... [et al.]: *Slovenski lingvistični atlas 1, Človek (telo, bolezni, družina), 2 Komentarji*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011. 27–30.

Tine Logar: *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave*. Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1996. 65–68, 243–248.

Iztok Mlakar – En glaž vina mi dej. youtube.com.
<http://www.youtube.com/watch?v=fMoxbrLM8fE> (11. 8. 2014).

Iztok Mlakar: Komedija je tragedija, gledana v rit, 19. 11. 2011. Delo.si.
<http://www.delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/iztok-mlakar-komedija-je-tragedija-gledana-v-rit.html> (11. 8. 2014).

Iztok Mlakar. Slovensko narodno gledališče Nova Gorica. <http://www.sng-ng.si/repertoar/arhiv/igralci/2005041213581079/> (11. 8. 2014).

Vera Smole idr.: *Čikorja an kafe Iztoka Mlakarja v jezikoslovni obdelavi*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za slovenistiko, 2013.

Vera Smole: *Slovensko zgodovinsko glasoslovje z naglasom*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za slovenistiko, Katedra za zgodovino slovenskega jezika in dialektologijo, 2011.

Vera Smole: *Študijsko gradivo za predmet Socialne zvrsti slovenskega jezika*.

Vera Smole: Zahodna slovenska narečja. *Enciklopedija Slovenije*, 15. Ljubljana: MK, 1987. 35–38.

Marko Snoj: *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: MK, 1997.

Klara Šumenjak: *Opis govora Koprive na Krasu na osnovi dialektološkega korpusa*. Doktorska disertacija (Mentorici: J. Škofic, V. Mikolič). Fakulteta za humanistične študije, Univerza na Primorskem, Koper, 2013. 371.